

פרוטוקול מס' 3/8

מישיבת ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום ד'

12.11.58, בשעה 9.00

נוכח:

- ש. חברי הוועדה:
- ר. הקסיץ
- ט. זוארץ
- ד. נצר
- י. סטילקוויץ
- י. קליינבוים
- ר. צברי
- י. רפאל
- ח. סגורדי פהן
- א. רזיאל מאור

פרזנטים:

- חבר פנסת ש. מיקונים
- חבר פנסת י. שופמן
- מר שריד = משנה למנהל הפלילי, ס. החינוך והחנך
- מר ישראל = יו"ר הוועדה הבין-משרדית להבאת אמנים מחו"ל
- מר הירשברג = ב"פ משרד מסחר ותעשייה
- מר סליון = יו"ר המועצה הצבורית לילדים פרטים
- מר קסחי = ב"פ משרד האוצר

א. הצעות לסדר היום.

סדר-היום:

אנשי פותחת את הישיבה, על סדר היום הצעת ה"פ מיקונים-28 ליו"ל, והצעת

היו"ר ש. פרמיץ:

ה"פ שופמן 28 ליו"ל.

הצעת לדין היתה בשאלה של המצב הכלכלי תקין קיים בשאלת ייבוא להקות בידור

מיקונים:

לארץ, באופן מיוחד השנה היה דבר זה פורגש ביותר, אם כי כל שנה קורים דברים אלה, הצעת את השאלה לפרוץ משתי בחינות, האחת - טיב הרמה והאחר של הלהקות המובאות מחו"ל, ראינו במשך השנה להקות זולות מאד אשר אינן יכולות לתרום שום דבר לצבור, החיסך הוא הנכון, להקות אלה יכולות להוריד את הרמה התרבותית הקיימת.

דבר שני - באיזו מידה היבוא הזה מתנגש

במוסדות התרבות הישראליים.

מתכיינה הראשונה הגת את השאלה שצריך

להיות מוסד שיבדוק מראש מהי הרמה האמנותית של הבאים, מובן שלא היתה בדברי כוונה שיש לסגור את הארץ בפני אמנים מחו"ל, אך השאלה היא באיזו מידה הם יכולים לתרום להעלאת רמת התיאטרונים שלנו, מצד שני, שהכמות תהיה כזו שלא תתנגש באינטרסים של מוסדות האמנות שלנו, כנראה שלא קיים מוסד כזה שיוכל לסקח על הייבוא הזה, אמנם שר החינוך אמר אז כי קיימת ועדה בין משרדית לאישור הבאת אמנים מחו"ל, מורכבת משרד החינוך, הסנים, החוץ, וזו בוטדה עוד בשנת 1958. אכל הועדה הזו אין לה תקנות ואין להם עדיין אפשרויות ליטור את הדבר הזה.

ר.ב.

ש. מיקוניס: עמדנו השנה בפני עובדה של הפצת הארץ בכל מיני להקות, וכפי שכתבו העתונים, במקום שאנחנו נפגין את ההישגים שלנו לשנת העשור, הופגנו הישגים של כל מיני תיאטראות מכל העולם. שאלה זו נשאה פתוחה עד עכשו. מה שהצעתי לדיון בכנסת, וזה הועבר לוועדה זו, הוא - איך להתקין מוסד אפקטיבי שיוכל להדריך בנוגע להבאת אמנים מחו"ל, בין שהם מובאים על ידי מוסדות ממשלתיים או מפעלים אמנותיים ישראלים, או אמרגנים פרטיים. אחרת לא רק שאין ערך לסוג בידור זה, אלא להיפך, מוריד את הרמה של האמנים שלנו ומוזיל את שוק האמנות בארצנו.

דבר שני, המוסד הזה לדעתי צריך אף לעשות רגולציה, כמה אפשר להביא, מחי להביא, כדי שלהקות חוץ ואמנים מחו"ל לא יחגשו באינטרסים הכלכליים של מוסדות האמנות שלנו, אשר כידוע אינם מקבלים עזרה, ולו אף מינימלית, מהממשלה. ידוע לי כי תיאטרון "אהל" מקבל 5000 ל"י לשנה, התקציב ל"קאמרי" אולי 2000 ל"י יותר, אלה הם בכל אופן סכומים קטנים, וזה מוכיח עד כמה המוסדות האמנותיים שלנו תלויים בהכנסותיהם הם. אם גם אצוף לזה את התרומות של הסוכנות, אזי "אהל" מקבל עוד 6000 ל"י, "הבימה" - 40 אלף ל"י, "קאמרי" - 25 אלף ל"י. גם כן סכומים לא גדולים. לזה לצדף את "קרן נורמן" הנוחנת ל"אהל" - 12 אלף ל"י, ל"הבימה" - 40 אלף ל"י ול"קאמרי" - 25 אלף ל"י. אם גם נצדף את כל הסכומים האלה, יתקבל כי הם אפסיים לעומת סכומי החזקתם. חוץ מזה ישנם עוד מוסדות תרבותיים אשר גם הם מקבלים עזרה מינימלית גם מקרן נורמן, גם מהממשלה והסוכנות גם יחד. אנו לכן צריכים לדאוג לזה שהלהקות מחו"ל לא יוריקו את כיסיהם של חושבינו, על מנת שיוכלו לספק גם את קופתן של התיאטראות שלנו.

דבר שלישי שאני מציע הוא שזה לא יהיה שוק חופשי. באות לכאן להקות, והן מרויחות את אשר מרויחות, וחוזרות לחו"ל. הצעתי לכן שיוטל אחוז מסויים על ההכנסות שלהן, כדי ליצור קרן לעזרת המוסדות האמנותיים שלנו. דבר זה נהוג בכמה ארצות. שר החינוך אמר בדבריו שאולי מההכנסות של הממשלה והעיריות יקציבו לקרן כזו. אינני יודע עד כמה זה יהיה פרקטי לקבל חזרה, במיוחד קשה יהיה לקבל חזרה מהעיריות. גם מהממשלה לא יהיה זה פשוט לקבל חזרה. הפשוט ביותר היה שאותה ועדה בין משרדית אשר צריכה לטפל בכל העניין הזה, היא צריכה לקבל את האחוזים, בין 5-10% מההכנסות או מהרוח, וכי הקרן הזו צריכה לשמש עזרה לאותם מוסדות אמנותיים שהם זקוקים לזה ביותר. הייתי אומר שצריך לתת גם כוון מסויים לקרן הזו, לא סתם לעזור לתיאטראות, אלא לעזור להם להגיע למקומות הנדחים ביותר, מקום לשם אינם מגיעים כיום, כמו לדרום למשל, חבל לכיש, או הגליל, צריך גם לאנשים החיים שם לחת משהו בהתחשב גם עם תנאיהם הקשים בלאו הכי. הקרן הזו, איפוא, צריכה לחת את העזרה לתיאטראות שיוכלו לבצע מדי פעם בפעם מסע למקומות אלה.

חושבני כי כדאי היה לצדף לוועדה זו אשר קיימת, את נציגי ההסתדרות, נציגי האיגוד המקצועי. קיימת ועדה כזו, בהשתתפות נציגי תיאטראות וכל מיני מוסדות תרבות ויש לחת לה אפשרות של תקנות מחייבות, ואז נוכל לפתור במדה מסויימת את השאלה הזו של הבאת להקות מחו"ל.

היו"ר ש. פרסיץ: בהצעתך לסדר היום דברת גם על ספרים, חשבתי כי אתה רוצה להוסיף על כך כמה מילים.

ש. מיקוניס: אשר לשאלה זו, בדקתי אותה, מאחר והשר בחשובתו אמר כי האשמים בזה שהארץ שלנו מוצפת בספרים לועזיים, הם המוציאים לאור. אמנם הוא אמר כי מתקבלים ספרים טובים, אך מתקבלים גם ספרים גרועים.

ש. מיקוניס:

הללו מה בלים בעיקר מאמיקה ונמכרים במחירים למטה משוויים, ודבר זה משתקף בהוצאות הספרים שלנו. השר אמר עוד בין דבריו כי הוצאות הספרים שלנו מרויחות כסף רב ויחד עם זאת אינן משקיעות מספיק בצורתן החיצונית של הספר, בתרגום בניר וכו'. התענייתי בשאלה זו, ואם כי אינני רוצה לומר בבטחון מוחלט כי זה מופרז, אבל זה כך. הוצאות הספרים שלנו כולן נאבקות קשה על קיומן כיון שישנה התחרות יותר מדי קשה על ידי יבוא הספרים מחו"ל. ואם יש פגם בצורה החיצונית של הספר, זוהי תוצאה של ההתחרות הזו. זוהי תוצאה מכך שהוצאות הספרים שלנו אינן מוגנות על ידי המדינה. זוהי מדינה של יוזמה חופשית, אבל זוהי בכל זאת מדינה חדשה שצריכה להיות בה יותר בקורת על כל מיני דברים, כי צריך להבטיח את הדרך לתרבות שלנו.

בראש וראשונה צריך להלחם בדבר שישנו אצלנו ואיננו קיים בשום מקום אחר בעולם והוא - היחס של זלזול למה שהוא שלנו. לתיאטרון שלנו. לספר שלנו. כל ספר יהיה זה צרפתי, אנגלי או בכל שפה אחרת, כל סרט זה, כל דבר של חו"ל הוא טוב בשבילנו יותר מאשר שלנו. צריך לכן לקדם בכל האמצעים את כל אותם הדברים שלנו ולחנך את הקהל ליותר כבוד למה ששייך לנו. אחד הדברים הוא הגנה על הספר העברי, ולא לחשוב שהוצאות הספרים מרויחות הרבה ואין לעזור להם לכן. נפגשתי עם כל מיני מוציאי לאור, בדקתי את רויחיהן באמצעות ספרי החשבונות שלהם ומצאתי כי הם נאבקים קשה בגלל הספרים אשר באים מחו"ל.

היו"ר ש. פרסיץ:

על שאלה זו ארשה לי שאלה אחת לפני שהמומחים מטעם הממשלה יגידו את דברם. ישבה ועדת הספר העברי בארץ ובדקה את מסיבות יוקר הספר העברי. אני גם חפצה לומר כי הספר העברי איננו יקר כלל אם להתחשב עם המחירים בחו"ל. בהתחשב עם השוק והמהדורות הרבות הספר שלנו הוא זול. אך אם להביא בחשבון כי הוא איננו זול כפי שטוענים, שתי סיבות לכך. המונופול על הנייר, וטיב הנייר, כושר קויעתו היא דבה מכושר קויעתו של כל נייר אחר, הן מפנילנד והן מאמריקה, ודבר זה גורם להפסדים רבים. חוץ מזה, המכס, ובזה אשמה הממשלה. השוק שלנו הוא אפסי לגבי השווקים בחו"ל. מחירי הליצור שלנו פה הם הרבה יותר זולים מאלה שבאמריקה. ואם אלה יכולים להוזיל במדה מסוימת את ספריהם, הם עושים זאת אך ורק מפני השוק הענקי שעומד לרשותם. אנחנו מפיצים באלפיים בעוד הם מפיצים במיליון או מאות אלפי אכסמפלרים. על זה צריך היה השר לעמוד. עוד סיבה למחיר הזול של אותם ספרי-כיס המציפים את הארץ תמצאו אולי אם תעינו בפרוצס של סטימצקי, מט-הכנסה וכו', אבל אין זה שייך לייבוא הספרים בצנורות הממשלתיים.

אני מציעה שנשמע עכשו את ח"כ שופמן, ואחרי כן נשמע את התשובות לשתי הבעיות.

י. שופמן:

גבירותי ורבותי, אני העליתי במליאת הכנסת את בעית הסרט הגרמני, ואף הרחבתי את היריעה על כך. הבעיות הן מרובות. ראשית כל הפצת השוק בסרטים בשפה הגרמנית, ולאחרונה היו כבר אפילו סרטים שנוצרו בצרפת, גם כן בשפה הגרמנית. אינני רוצה לחזור על הדברים שאמרתי במליאת הכנסת, אבל העירותי שם את תשומת לב הממשלה אל העובדה שאפילו סרטים שמייצרים אותם באוסטריה ושוייצריה אינם מיועדים אך ורק לארצות דוברות גרמנית, אלא גם לאמריקה. אני אף ראיתי באמריקה סרט כזה בשפה האנגלית. מדוע, איפוא, באות אלינו רק ההעקות בגרמנית בשעה שאצלנו יש אוכלוסיה רבה מאד שאף פעם בחייה, לפני שהגיעו ארצה לא שמעו אף מילה בגרמנית. מדוע אנחנו צריכים להפיץ ביניהם את השפה הגרמנית? מבין אני כי הבקורת על הסרטים אחרי שהם מגיעים כבר ארצה זה בבחינת - "פוסט מורטום", דבר שבא באחור זמן. הבעיה כפי שהתענינתי היא, כי בשביל רשיונות יבוא לסרטים אין מציינים, כמו בסחורות אחרות, את ארץ המוצא. נותנים רשיון יבוא על סכום מסויים באפן פתוח, לו הצלחנו גם ברשיונות יבוא סרטים לדרוש שינקבו את ארץ המוצא, אז אפשר היה לעשות רגולציה ידועה של היבוא הזה כבר לפני שהם מגיעים ארצה. לדעתי רגש העלבון שיש לכל אחד מאתנו על כך שבירושלים מציגים בשבוע אחד 4 סרטים גרמניים, הוא רב. אינני מבין כיצד אפשר לעבור לסדר היום על כל העניין הזה.

י. שופמן:
ההוראות של הממשלה היו, אם הסרט נוצר בגרמניה אסור להציגו בארץ, אך אם נוצר באוסטריה, מותר. דבר זה הוא מלאכותי ביותר. ראיתי אריזה של סרט שהופיע בתור סרט אוסטרי גם במודעות וגם בכותרות, שעליו כתוב היה בגרמנית, התברר כי הגיע מדיסלדורף דומני. אפילו לא טרחו לשנות את האריזה. פרושו, שאוסטריה היתה במקרה זה רק תחנת מעבר. מיצרים בגרמניה ותחנת המשלוח היא אוסטריה, ונותנים לזה שם כי זה סרט אוסטרי.

בעיה שניה - הסרטים המטהרים את הנאצים בימי המלחמה. בכוון הבעיה שעוררתי במליאת הכנסת בקשר לסרט "כפירי אריות". הויכוח אז לא עזר, והסרט הוצג בארץ. היו כמה מקרים שהמועצה לבקורת סרטים אסרה מספר סרטים שהלכו באותו כוון, ביניהם אחד שייצרו אותו בצרפת כאשר בעקבות נאט"ו רצו לטהר את הגרמנים.

אלה הן שתי הבעיות שרציתי לעורר. רציתי עוד להוסיף כי אם אנחנו אוסרים סרטים אלה המטהרים את הנאצים, כדאי היה שנתן לכך פרסומת גדולה יותר, כי זה עשוי לעשות רושם גם בחו"ל. עד כה היה הרושם שם הפוך, כי אנחנו מסכימים לכל אותם סרטים, וזה אף הקל על ייצור הסרטים וקבלתם.

בעיות אלה שהבאתי בפניכם הועברו לוועדה הזו, וכדאי לשמוע את כל ההסברים שיינתנו כאן, במיוחד על בעית יבוא הסרטים. מאחר והמפקח על מטבע זר, מר קמחי נמצא פה איתנו, הייתי מבקשו שיגיד לנו מדוע דוקא בשטח זה נותנים את הדביזים מבלי לקבוע מאיזו ארץ הסרט בא. מפני מה ההקלות בהן הולכת הממשלה כלפי יבוא סרטים בעוד שבכל שאר הסחורות הממשלה דואגת לברר מאיזו ארץ הן מגיעות.

מר קמחי:
הייתי רוצה להקדים ולומר מספר מילים בקשר למקומו של משרד האוצר בכל הפרשה הזו, בין אם מדובר על יבוא סרטים או ספרים, אמנים או כל מצרך ושרות אחר. האוצר מופיע בסוגיה זו של היבוא בשני שלבים. שלב ראשון, כשהוא בשתוף עם המשרדים הנוגעים בדבר, מתכנן את התקציב, בין אם תקציב רגיל בלירות או במטבע זר. לאחר שזה נקבע על ידי הכנסת בחוק התקציב, חלקנו בבצוע הוא שוב בשלב האחרון בלבד. עיקר המלאכה של הסלקציה, ההכוונה מבחינת תכנון ויעילותו של כל חומר או שרות שמובא לישראל, הוא בתחומה של הרשות המוסמכת, בין אם זו סחורה או שרות כלשהו, רוחני או חומרי.

תפקידנו, איפוא, להצטמצם בקביעת התקציב הגלובאלי, מראש, לכל אותו סעיף, ואחר כך להתעסק בדרכי המימון של היבוא. כאשר מוצא רשיון יבוא לכל אחד מהדברים האלה, אזי בסופו של דבר רשיון זה מגיע אלינו, ואנחנו מטפלים בצד הכספי. היינו, מקורות מבחינת מטבע, סוג מטבע, ארץ מוצא ובעיות דומות מסוג זה. בדרך כלל אין אנחנו מתערבים בחוות דעת על טיב המוצר, או עצם הבאתו במדה שהוא במסגרת התקציב.

אם לגבי כל יבוא, הדברים הם כאלה, הרי בשטח זה של יבוא אמנים וסרטים על אחת כמה וכמה תפקידנו קטן. אנחנו השותפים הצעירים והקטנים שבין הקולגים שלי במשרדים האחרים, ואיננו משתתפים בהכוונת היבוא.

אשר לענין הסרטים. מבחינת המימון, ביבוא הסרטים מאירופה, דבר זה בעצם חל גם על הסרטים המובאים מארצות-הברית, אם כי לגביהם יש הסכם שונה קצת, תפקידנו הוא - מתן הקצבה, אשר באופן יחסי היא קטנה, ליבואן של כל סרט אשר מכסה למעשה רק את מה שקוראים בלשון המקצועית - הקופירייט, היינו התעתיק. זה איננו מכסה את זכויות האמנים והסופרים, אלא את התעתיק שמבחינה פיסית עולה דביזים, ובלי זה אף ספק לא יתן אותו. לגבי יתרו הכספים שמגיעים לבעל הסרט, שזה תוצאה ברוב המקרים ממידת הפצתו בישראל, אנחנו מכניסים את זכויות הסופרים של הסרט לאותו חשבון הנקרא, חשבון ושום, בלירות ישראליות, על שמו של אותו תושב חוץ שאיננו רשאי לדשמש בו לשום מטרה אחרת.

מר קמחי:
בצורה כזו חברות הסרטים צוברות להן כאן סכומים גדולים בלירות ישראליות. כל זה עד כמה שזה נוגע לצורת המימון. בענין זה אנחנו מקפידים באותה מידה לגבי סרט דובר גרמניה כמו לסרט דובר צרפתית או כל שמה אחרת. במדיניות המימון אין אצלנו אבחנה. מובן שלו היה קורה שרשיון יבוא היה מוצא לסרט גרמני אשר יוצא בגרמניה, היינו אנחנו, בבחינת מסננת שניה, מונים לרשות המוסמכת על מנת להסב את השומת לבם לכך, אך למעשה אין דבר זה להחלטהנו בכלל.

היו"ר ש. פרסיץ:
למי עניינה דעתי, הרשות המוסמכת ליבוא סרטים זהו משרד המנים, משרד המסחר והעשיה הודיע לי ואשר ליתר הדברים זה משרד החנוך. שאין לו כל שייכות לכל השאלה הזו.

מר הרשפרג - משרד מסחר והעשיה:

משרד המסחר והעשיה מוציא את הרשיון אשר הופך להיות רשיון הייתי הוציא שהועדה הזו תלמד להבחין בהנדל שבין הסרט וה-קופיריט. אתן דוגמא. לפני כמה ימים פנה אלינו אדם שבושוחו מספר עצום של סרטים, 100 לערך, שנשארו אצלו עוד מהקופת המנדט. היו לו אז לגביהם זכויות הפצה בעל האידור הערבי. היום הוא בקש לתת לי רשיון יצוא, כי בעל זכויות הפצה אצלו פאפן שאין הורשיון לה. אם לא שפוטת לזה רשיון אין לזה על ערך. הוציאו, מורשע פרשיון יצוא של הארץ לזה, ואחר כך היתה. בעל זה אין לעשות עם הסרטים שונים דבר. מה יקרה מה שיקרה אם האדם שפפתי עליו, אשר בעש רשיון יצוא, על הזכויות שלו היו להפצה במצרים. הוא מצא עליו אדם אשר יש לו זכויות הפצה ביהודים-אמריקה, והוא רוצה לשלוח אלינו את הסרטים הללו כדי שיציגם שם, והוא יקבל את הפרדיון מהעליונות. זהו התפקיד של משרד המסחר והעשיה.

אין לדעתה. להפוך את השיטה הזו, ואת להסדיל על המסד שלנו שיקבע. נשחטות מגיע, מאישה עליו לרשיון יצוא או לא. דבר עז זה יגרום לסיבוכים רבים משהיה בעשיית שיטה שונה הנהייה קבועה אשר על יבואן יודע אותה, אם הוציא יבוא את סרט מוננוגרפי, או בעל נושאי אלים, או סרט ציטוטני, או אין את עשור בנמצאים, או אם גם אחד משחקניו או הבמאי הם אמריקאים, הוציאו את הסרט על קידו הארצי. על יבואן יודע מראש מהי עמדתנו להוציא את הסרט, ופיון שכן, אנחנו הורשיון שאין הוא יבוא לרשיון יצוא, אחר שבעל פה, אם נמסור בזה את הסרט אשר לפני הנהייה הוא אסור. ידועים לי מקרים, פאפן יבואן היה לו ספק לגבי סרט שהוצא לרשיון, היה פונה למועצה לעקורת סרטים, מבין את הסרטים שונים, מראה את תמונות הסרט, את רשימות השחקנים והבמאי, כדי שלא תהיינה לו הוצאות מיותרות ליבוא הסרט, ואם ייטעל לאתר בואו ארצה.

אין זה מתפקיד משרדנו לקבוע שיצור לנהוג בעל המקרים האלה, אבל מה שאפשר היה לדעתה לעשות הוא, ליצור שיטה דרסטית יותר למקרה על ההנהייה הקיימות.

מר הרשפרג - משרד מסחר והעשיה:

היבואן הנוסע לחו"ל להביא את הסרטים, איננו יודע מראש איפה יבוא את הסרט, הוא מוצא את הסרט מהתאם להנהייה. בעולם מייצרים יותר סרטים פורנוגרפיים מאשר אחרים, היבואן יכול היה להביא מאלה, אך הוא יודע שלא יוכל לעשות בהם דבר, לכן לא יסכן את עצמו בהתאמה. אי אפשר לכן לקבוע לו מראש מאין עליו להביא את הסרט.

רב.

- 6 -

מליון:

אני מכהן כיו"ר המועצה הצבורית לבקורת סרטים ומחזות. ברצוני ראשית להבהיר כי בחוק תפקידי זה אינני מייצג את משרד הפנים. המועצה הזו אמנם מתמנית על ידי שר הפנים, אבל איננה כפופה לו. למעשה חוץ מכפיפות לחוק בקשר לשיקולים וקביעת ההנחיות, היא - עצמאית. כלומר, המועצה הזו היא צבורית. עובדה היא שאני כיום אינני עובד כפקיד ממשלתי, ובכל זאת מכהן כיו"ר המועצה הזו. דבר שהחוק מרשה.

בחוק תפקידנו אנחנו פועלים על פי שני חוקים. חוק אחד - פקודת סרטי ואינוע משנת 1927. חוק שני - גם כן משנת 1927, בקשר לבקורת מחזות. פקודה אחת מתיחסת לסרטים בלבד, והשניה בענין האמנים. פה אני חייב להגיד כי בענין האמנים היא מטפלת פרט לבקורת ומתן היתרים להופעות.

אתחיל בקשר לסרטים. הפקודה לסרטי ואינוע קובעת שצריכים לקיים מועצה לבקורת סרטים, אשר כפי שאמרת, מתמנית על ידי משרד הפנים, ומספר החברים שלה איננו מוגבל. בקצרה אומרת הפקודה שהמועצה הזו תקבע מה מותר ומה אסור, ובאיזה תנאים מותר להציג בארץ.

החוק למעשה איננו אומר אף מילה אחת לגבי שיקולים ונימוקים או סיבות להתירה או אסור, אם כי המועצה עצמה קבעה לה עקרונות שהם ידועים. אינני מדבר כעת על פעילות המועצה בכלל, אלא לגבי סרטים ספציפיים מיוחדים, בשפה הגרמנית, דבר אותו רציתם לשמוע.

חרשו לי להביע את צערי על שלא היתה לי אפשרות להופיע בפני ועדה נכבדה זו, על מנת להתייעץ ולשמוע דברים בקשר לבעיות אחרות שמתעוררות אצלנו.

שנים רבות המועצה לבקורת סרטים לא התירה שום סרט בשפה הגרמנית, ולא היה חשוב מה מקור ייצורו. לדוגמא ברצוני להזכיר מקרה בסרט דובר גרמנית - "המשפט" בבימויו של פפסט המפורסם. אם כי לא כהנתי אז כיו"ר המועצה לבקורת סרטים, זוכרני כמה החלבטה המועצה בשאלה זו, כי הסרט בהחלט התאים והיה לרוחנו, מבחינת תכנו, אך היה דובר גרמנית. מקרה זה קרה בתקופת פהונתו של מר שרת כראש הממשלה, והממשלה החליטה אז להתיר באפן יוצא מהכלל את הצגת הסרט, אף אם היה דובר גרמנית. מאז חלפו מספר שנים, והיתה בקורת חריפה מאד על המועצה לבקורת סרטים כיון שלא התרנו הצגת סרטים בשפה הגרמנית. אני רוצה לומר בהזדמנות זו, כי רוב העתונים, פרט לאחד או שניים, אשר היום מתקיפים אותנו בעד התרת הסרט דובר גרמנית, התקיפו אותנו אז קשות מאחר ולא התרנו הצגת סרטים כאלה.

ברצוני לציין כי אנחנו עומדים תחת לחץ של דעת קהל, ועלינו להתחשב בו. כאשר לא יכולנו לעמוד בפני לחץ הצבור והיבואנים, העברתי את הבעיה הזו, באמצעות שר הפנים לממשלה, והיא החליטה ב-31 לדצמבר 1956, את ההחלטה כדלקמן:

"מחליטים להתיר הצגת סרטים בשפה הגרמנית שיוצרו באוסטריה". אחרי שנה וחצי בערך, ב-10 לפברואר 1958, כאשר הלחץ גבר לגבי סרטים לאו דוקא מתוצרת אוסטריה ושויצריה, הכוונה היתה דוקא לתוצרת גרמנית, בקשנו החלטה בענין זה, והממשלה אז קבלה את ההחלטה הבאה: (ד) "מחליטים לאסור הצגת סרטים מתוצרת גרמנית או אוסטריה אשר נוצרו בשנות 33-45". (ה) "להתיר הצגת סרטים בשפה הגרמנית מקופרוודקציה של גרמניה עם ארץ, שלא מתקופת השלטון הנאצי, בתנאי שאין להציג

ל
ח
ח
א
ח

רב.

- 7 -

מר מליון:
סרטים בעלי תוכן נאצי או אוהד לנאצים. "נוסף לזה קבעה לעצמה המועצה את העקרון של ח"כ שופמן - שנוסף לזה לא יכול להיות הסרט בעל תוכן אשר אוהד או בא לטהר נאצים. דבר זה העמיד אותנו במבוכה רבה, ואני חייב לומר את דעת המועצה, אשר היא נגד הסרטים בשפה הגרמנית בארץ, אולם היא חייבת להתחשב במדיניות של הממשלה. אם יוחלט אחרת, אני מודיע פה בשם המועצה, כי אנו נחמוך בזה. אנחנו איננו רוצים להתיר בממדים כאלה את הצגת הסרטים הגרמניים בארץ.

ברגע שסרט מגיע ארצה, הוא מגיע אלינו. אנחנו מקבלים את כל הדוקומנטים הקשורים בו, כולל ה"פרס-בוך" עם חמונות, שמות היצרן, הבמאי, הצלם וכו'. אנחנו חייבים לבדוק את הדבר הזה. נכון הוא שגרמניה מייצרת היום הרבה סרטים לבדה, אבל עוד יותר סרטים היא מייצרת בשותפות עם אוצרות אחרות. פה קשה לנו מאד לקבוע מהי מידת השותפות. אנחנו מבקשים אשורים מהחברות עצמן, או מרחיקים לכת ודורשים אשורים מהנציגים של המדינות הללו, מהשגרירויות או הצירויות. לא בכל מקרה אנחנו מקבלים זאת, ובמקרים כאלה איננו מתירים הצגת הסרט. חוץ מהסרט שעליו התייעצה ועדת המועצה לבקורת סרטים, ואותו הזכיר ח"כ שופמן - "כפירי אריות", שם היתה בעיה מיוחדת במינה, והוסבר מדוע הותר הסרט הזה. העובדה במציאות היא שבמשך השבועיים האחרונים פסלנו שלשה סרטים מסוג זה. סרט אחד צרפתי, אחד בריטי, ואחד מארצות-הברית. פסלנו אותם למרות שהשגרירויות בארצות אלה, באמצעות משרד החוץ שלנו, ממשיכות ללחוץ עלינו להתרם. אני מודיע שלא נחיר אותם.

בעיה שלישית - ענין השתתפות אנשים אשר היו פעם נאצים, ומופיעים עתה כשחקנים או במאים, או בכל תפקיד אחר. בשאלה זו אנחנו מתלבטים קשות, ולפעמים אנחנו מגלים טעות בעטינו. אחרי שנתנו את ההיתר, מתוך אי ידיעה מראש, מתברר כי מופיעים כאן שחקנים שהיו נאצים. במקרים כאלה מעכבים את הרשיון עד לברור. ישנן מספר שמות של שחקנים מסוג זה שאנחנו יודעים עליהם, והופעתם לא תותר בארץ, אבל ישנם עוד הרבה כאלה שאיננו יודעים עליהם והם מופיעים. פנינו בענין זה למשרד החוץ, ובקשנו מהם הנחיות.

אספר לכם מקרה בקשר לתיאטרון "הבימה". מסתבר כי מחבר המחזה שהוצג על ידם - "הביצה", היה נאצי ידוע, והוא מופיע היום בשם אחר בצרפת. בבלגיה ידעו על כך ולא החירו את הצגת המחזה הזה. בארץ מתירים את הופעתו מתוך אי ידיעה. בקשתנו ממשרד החוץ היתה שיכינו לנו רשימה מרוכזת של שמות האנשים האלה הפעילים היום בסרטים. עלי להודיע בצער כי למרות שפנינו לפני כמה חדשים, עדיין לא קבלנו רשימה כזו.

דבר נוסף שבוצענו להודיע לוועדה נכבדה זו, כי המועצה לבקורת סרטים, לפני כשבוע, החליטה שבעתיד לא תתן היתר להצגת סרט בארץ בשפה הגרמנית, בין אם תוצג אוסטריית או קופרודוקציה, אלא באם היבואן יביא לנו אשור מהצירות או הנציגות הממשלתית שלנו בחו"ל, שאמנם בסרט זה לא מופיע אף אדם בעל עבר נאצי או אנטי-שמי. דבר זה ראשית מקשה, ושנית, אנחנו רוצים להטיל את הדאגה לטהרת הסרט על בעל הסרט עצמו, כי לנו אין כל אפשרות לעשות זאת. אם נרצה לקחת זאת על עצמנו, אזי ברור הענין יכול לארוך עד 8 חדשים, חוץ זמן זה האיש מפסיד את זכותו ומפסיד את כספו. החלטנו לכן כי על בעל הסרט להביא תעודה כזו, בלי זה לא ניתן היתרים.

אלה הן הבעיות לגבי סרטים.

מר מליון:

אשר לאמנים: - עד כמה שידוע לי עוסקת הוועדה רק בסוג אחד של אמנים, ולא באלה של במה זעירה, כולל מועדוני-לילה וכו'.

לפי פקודת המחזות לא יכול אדם להציג ללא היתר מאתנו. דבר זה אינו חל על תזמורת, אבל הוא חל על כל שירה, קרקס, ורייטה, קברט ודראמה.

כיצד באים האנשים אלינו? ראשית, בתור תושב ארעי. בהתאם לחוק מותר לאדם לעבוד ולקבל זכויות אמו קיבל אשרת כניסה כתושב ארעי, מה שאין כן אם הוא בא כתייר. כלומר: אם תושב ארעי יכול להציג בפנינו את הזכות לעבוד, ואין לנו סיבה לפסול זאת מבחינת התוכן - אין לנו זכות להתערב. אנו לא רשאים גם לפסול שום דבר אם המועצה היא בדעה שרמת האמנים אינה מספיקה או שמבחינת הטעם אין זה מתאים. את הטעם והרמה אין בסמכותנו להביא בחשבון השיקולים. וזוהי תשובה לח"כ מיקוניס שאמר שמופיעים אנשים רבים בעלי רמה נמוכה או זולה. ייתכן שיש מקום לתקן את החוק בנקודה זו, אצל אין זה בידינו. השיקולים שלנו הם, למשל: התוכן - אם הוא פוגע במוסר וכו'. אם מופיעה למשל הקדנציה עירונית, אנו יכולים להתערב; אבל אם היא רוקדת יפה או לא - זה איננו בסמכותנו.

מר ישראל:

אני משמש יו"ר הוועדה הבין-משרדית לאישור הבאת אמנים מחו"ל להופעתם בישראל. לאחר הדיון שהיה בכנסת ביולי 1958 צורפו שלושה אנשים לוועדה זו: אחד מחוגי הסופרים והבמה - מר חיים תורן; אחד מחוגי המוסיקאים והקומפוזיטורים בארץ - מר יוסף טל; והשלישי - מזכיר האגודה המקצועי בהסתדרות הכללית, ד"ר שור, שצורף לוועדה זו אקס-אופיציטו.

התקציב שהועמד לרשות הוועדה הוא תקציב של מסבע חוץ: 35 אלף דולר בשנה זו, ועוד תוספת של 7,5 אלף דולר.

תפקידיה של הוועדה הוגדרו בחמישה סעיפים: (1) לתאם ולווסת בואם של אמנים מחו"ל לישראל; (2) לבדוק את רמתם המקצועית; (3) למנוע תקלות ונזקים בהופעתם בארץ; (4) לדאוג לקשרי תרבות ולחילופי אמנים; (5) להסדיר ביירוטים של האורחים ע"י ביקורים וסיורים בישראל.

הוועדה אמנם מונתה ע"י שר החינוך, אבל היא רואה עצמה סוברנית ואינה כפופה להוראות השר. השר גם אינו מתיימר להיות מורה-הדרך בדיוניה של הוועדה.

להערה של ח"כ מיקוניס הייתי רוצה להעיר: אין אנו סבורים שהגיעו לארץ בטחצית 1957 להקות בעלות רמה נמוכה. ביד רשימה מלאה של כל הלהקות שהגיעו מאי 1957, וגם לעתונאים הצגנו אותה רשימה ושאלנו אפתם מי, לפי דעתם, היא להקה פסולה. הלהקה שציינ ח"כ מיקוניס היא להקת ה"פלטרוס" שלא הצליחה בארץ, אבל היא אחת הלהקות המפורסמות בארה"ב ובאירופה המערבית. יש לה תפוצה בזמן האחרון של 13 מיליון תקליטים, וכל חובב מוסיקה כושית או ג'אז יש בספרייה שלו תקליטים רבים של להקת ה"פלאטרס". מעניין מאד היה לראות את הטרנדית שלהם כאן. ראש הלהקה בכה כשנוכח לדעת שאינו מצליח בהיכל-התרבות. הוא היה מוכן לעשות סיבוב חיינם אין כסף רק כדי לתקן את השם של הלהקה שלנו. קרה להם משהו שאיש אינו יכול להסביר. אבל גם תיאטרון כמו "הבימה", שיש לו ועדת רפרטואר מיוחדת הנוחנת את הרפרטואר חדשים רבים, ויש לה רג'יסר העובד אתה חדשים רבים, גם אצלו קורה שנכשלים בהצגת בכורה.

ביקורה של כל להקה מחו"ל בישראל משמש לה פרסומת גדולה בעולם. לא יאומן, אך להקה שהצליחה בארץ מפרסמת זאת בחו"ל בהדגשה רבה, ומציינת את הביקורת של העתונים. עד כדי כך שיש להקות גדולות המוכנות לסור לישראל ולהציג חיינם רק כדי שיוכלו אח"כ להתפרסם בכך שהיו בישראל.

זה קושר אותנו גם ביחסים עם מדינות חוץ. כי יש שגרירויות של מדינות מהעולם המזרחי והמערבי הלוחצות ללא הרף לאפשר בואן של להקות רבות, כדי שאלו תוכלנה לציין אח"כ שהיו בישראל, ואנו מוכרחים להתחשב בנימוקים אלה ולקיים יחסי הדדיות. אנו שמחים

מר ישראל:

לצייין שבאותה הרשימה של שנת 1957, פרט לרוסיה הסובייטית אנו יכולים לצייין בואק של רוב הלהקות מכל ארצות תבל, גם ממזרח וגם ממערב. אעביר עתה לחברי הוועדה רשימה מפורטת של אותן להקות. לא היו להקות רעות. הוועדה התחילה לטפל בלהקות רק ממאי 1957. אנו נותנים רשימות גם לאמנים בודדים, וגם את הרשימה של אלה אעביר לכם.

קשה להתאים לישוב המגוון שלנו להקה אחת. יש מי שמתעניין בתיאטרון רציני ולא יוציא כספים על להקת בידור, ויש מי שנהנה דוקא מלהקה כמו ה"ברזיליאנה" שצויינה ע"י צירות ברזיל כטובה ביותר אצלם והגיעה הנה לפי קשרי החוץ שלנו עם ברזיל.

מה חסר בתחיקה שלנו שכל-כך הרבה מדברים עליה? שתי הבטחות חסרות בתחיקה. ראשית - שהאמרגן המביא את הלהקה יהיה בעל מקצוע טוב, ידע לבחור בחו"ל ולהבטיח את קיומם ההסכם שלו עם הלהקה. ודאי ידוע לחברי הוועדה שהוועדה הביי-מסרדית הוקמה לאחר שני סקנדלים עם להקות זרות. הגיעה לכאן להקה איטלקית שהפסידה כספים רבים כי האמרגן לא הצליח לקיים את ההסדר, והיה צורך בהתערבות משרד החוץ.

אני חייב לציין שזה שנתיים שלא היו מקרים כגון אלה. להיפך. אנו דואגים להבטיח אדמיניסטרציה טובה של קיום ההסכם ע"י הפקדת כספים מצד האמרגן, ובן אנו דואגים לכך שהלהקות יצאו מכאן בהרגשה טובה של אירוח יפה.

מעניין יהיה לציין באיזו התרשמות עמוקה יוצאים אמנים מהארץ, ואיזה פרטום רב וחיובי הם עושים בחו"ל לטעם הטוב של הקהל הישראלי, למידת הכנסת האורחים של הישוב שלנו, ולכל המפעלים החיוביים שאנו מקיימים כאן בארץ. וההדים חזקים מאוד. יש בידינו ידיעות שרבים מהאמנים בעלי שם עולמי מתייצבים אח"כ לימין המגבית-היהודית-המאוחדת בארצות; בעיקר בולט הדבר אצל אמנים כושיים המעמידים קונצרטים רבים לרשות המגבית, וכו'.

חסרה אפוא תחיקה שאמרגן יהיה בעל מקצוע ובעל אמצעים. משרד העבודה מצא את הנוסחה הטובה ביותר לעניין זה.

פה נתעוררה שאלה בעניין התחיקה בדבר סמכויות הוועדה לפסול תכנית של להקה או בואם של אמנים. בנקודה זו לא הייתי רוצה לחוות דעה. אם תהיה תחיקה כזאת - כמובן שנבצע אותה. אבל לחברי הוועדה יש ספקות גדולים אם תחיקה כזאת אמנם הכרחית. כי פירושה: צנזורה אמנותית על חיי התרבות שלנו.

היור"ש. פרסיץ: גם לאחר הבסיון של יבוא הלהקה עם הצגת "משה"?

מר ישראל: יש אמצעים אדמיניסטרטיביים מספיקים כדי לא להביא להקה מסוג זה. כלומר: אילו ננקטו האמצעים האדמיניסטרטיביים, אפשר היה למנוע את בואה של הלהקה הזאת. גם העתונות פרסמה דברים רבים בנושא זה, וספק גדול אם תחיקה כזאת הכרחית אצלנו. כפקיד ממסלה בפורום זה כמובן שאינני רוצה לוות דעה. איננו רואים את עצמנו מוסמכים להיות צנזור על חיי אמנות או על הלהקות הבאות אלינו.

בכל זאת נשאלת השאלה: מדוע אנו פוסלים לפעמים? אנו פוסלים להקות בגלל מקרים בולטים ביותר. למשל: אם יש להקה שיש לה אופי פוליטי מובהק ועלולה להביא אותנו לידי סיבוכים בינלאומיים, נפסול את בואה. לדוגמה: בצרפת יש להקת ה"דון-קוזאקים" של הגווארדיה הלבנה בצרפת, ואנו בטוחים שהשגרירות הסובייטית לא היתה רואה בעין יפה את בואה, ולכן לא הרשינו זאת.

יש עוד מקרים שאנו מסרבים לאשר, למשל: כשאנו מרגישים שיש רווייה גדולה של אמנים בחו"ל. ויש רווייה כזאת בשבת העשור. כיצד הגענו לרווייה זו? קיבלנו תביעות כמעט מכל הנציגויות הזרות בישראל לאפשר בואן של להקות. היו מדינות שמעולם לא שלחו אמנים, ואולי אין להן מה לשלוח, אבל חשבו שזהו הביטוי היחידי שלהן בשמחת ישראל, ותבעו היתר בואן של הלהקות על חשבונן של המדינות הזרות. במצאנו אפוא תחת לחץ גדול מצד הלהקות שיש מעט מאוד אשים בארץ שבכלל מבינים את שפתם - שבדיות וכו' - והיה קשה מאד לסרב לאותן נציגויות, כי הסיכון הכספי הוא על חשבון המדינה הזרה, והן לא תבעו אלא להתיר את בואן של הלהקות.

מר ישראל:

היו מדינות אחרות שאמרו: ועדת העשור מקיימת הופעות רבות של אמנים ישראלים בארצנו; הרשו לנו להביא אמנים אליכם. ואמנם, במסגרת ועדת העשור נעשו מפעלים אמנותיים רבים בחו"ל. הליתי מציע לכם לבקש ממשרד החוץ את הדוח שלו על הופעות אמנים ישראלים בחו"ל. היינו חייבים אפוא להישמע ולקבל אמנים זרים בארץ. קיבלנו ברצון תיאטרון מפולין, ונמשיך לקבל מכל ארץ בגוש המזרחי, אם יתירו בארצות אלו הופעות של אמנים ישראלים; ופולין עושה זאת.

הערה נוספת לדברי מר קמחי בנוגע לתקציב. נכון שהקצבה הממשלתית לתיאטרות אינה גדולה. אבל יש להביא בחשבון שכל התיאטרות בארץ פטורים מתשלום בולים, פרט לאלה באידיש שאינם עומדים על דמה גבוהה. אבל "הבימה", "הקאמרי", "אוהל" ולהקות קטנות יותר - משוחררים. וזוהי הכנסה ניכרת לתיאטרות. אינני אומר שהם חיים ברווחה, אבל אם מביאים בחשבון את כל ההקצבות הישירות, צריך להוסיף אליהן גם את ההקצבה העקיפה הזאת.

בשנה זו אנו משערים שהיו לרשויות המקומיות ולאוצר כמיליון לירות הכנסה מבולים. זה בעיקר מאמנים מחו"ל. המחיר הגבוה של הקה מחו"ל גובה תפורת כרטיס - כ-50% ממנו הם מסים לאוצר ולרשויות המקומיות. בכל זאת יש להקות המקבלות המלצת הוועדה שלנו לפטור מסים, כגוף: ה"לונדון פסטיבל בלט". נסינו לקבוע לעצמנו נוסחה מתי להמליץ לפני האוצר על שחרור להקה זרה מתשלום מסים אלה. והנוסחה היא: כל להקה זרה בעלת רמה גבוהה מאד, שתרוכזה לחיי האמנות בארץ היא גבוהה ושאינה אפסדות להופיע בארץ מבלי לקבל את הפטור - אנו ממליצים על שחרור לגביה. נוסחה זו נתקבלה גם על דעת האוצר, ובכל מקרה שאנו ממליצים על פטור - האוצר נותן אותו.

היו"ר ש. פרסיץ: לכמה להקות נתנו פטור במסך השנה הזאת?

מר ישראל: אינני יודע בדיוק, אבל הטבלה שחילקתי נותנת את התמונה.

א. רזיאל-נאור: בנוגע להופעת הלהקות ולתופעה שראינו, של מספר להקות שלא נתקבלו ולא בקלטו בקהל:-

האם ידוע לוועדה אם נכונה הסברה כי הלהקות שינו את הרכבן בהופיען כאן? כלומר: השלט נשאר "להקה פלוצית", אבל הרכב הכוחות לא היה ממדרגה ראשונה. כי היו דעות כאלו, ואם הדבר ידוע, ובמידה שהוכח (למשל: בנוגע ללהקת ה"ברזיליאנה" או ה"פלאטרס") - האם חושבים לעשות משהו בקשר לזה?

אם המדינות רואות עניין זה כאמצעי להידוק קשרים תרבותיים, והלהקות עצמן חושבות את ההופעה בישראל כפרסום טובה - האם יש לוועדה הממשלתית אפשרות לבחור את הלהקות ואת הרפרטוארים שלהן לפני שהן מופיעות בארץ? ובנוגע לסרטים:- מר מליון אמר שהמועצה אינה רוצה להרשות הופעת סרטים בשפה הגרמנית, אבל יחד עם זה אין לה הכוונה ברורה.

מר שריד: יש לה: החלטת הממשלה.

א. רזיאל-נאור: החלטת הממשלה אמנם מחייבת את הוועדה, אבל יחד עם זה אין הכוונה ברורה האוסרת כל הופעה בשפה הגרמנית. באיזו מידה יכולה המועצה לפעול, למרות ההיתרים והאיסורים של החלטות הממשלה? אם נאמר שאסור להציג סרטים גרמניים מהשנים 1933-45, ויחד עם זה אסור להציג סרטים שהם בתוכן אוהד לנאצים או שמופיעים בהם נאצים, ומצד שני נאמר שמותר להציג סרטים מקו-פרודוקציה - כיצד יכולה בכל זאת המועצה לפעול בכלל?

היו"ר ש. פרסיץ: כשמדברים על קו-פרודוקציה, צריך לזכור שבדרך-כלל מתכוונים לקו-אקספדיציה, ואין אפשרות לאמת ביניהם?

א. רזיאל-נאור:

מה קרה עם הסרט "כפירי אריות", וכיצד זה קרה שהרשו להציג אותו?

י. רפאל:

הייתי מבקש לדעת את ההרכב המלא של הוועדה שמר ישראל עומד בראשה. מה ישראלי אמר שאין הוועדה הזאת קובעת מבחינת הטיב. האם אין היא מחווה בכלל דעה בענין זה?

ובנוגע לספרים: - אולי אפשר לקבל רשימה לגבי השנתיים האחרונות, כמה ספרים הביאו, תמורת אילו סכומים, מנין הביאו, איזה סוג של ספרים הביאו: ספרי מדע, ספרי-ילדים וכו', והאם מביאים גם ספרים בעברית?

לאור ההחלטה השנייה של הממשלה בנוגע לסרטים גרמניים, שיש בה הקלה לעומת ההחלטה הראשונה - האם הבאו סרטים גרמניים? ואם כן - כמה, ואילו?

לעצם פעולת המועצה של מר מליון אני מבין שעוד תהיה לנו הזדמנות לדבר, ואני דוחה אפוא את השאלות בענין זה לזמן אחר.

י. שופמן:

מר מליון אמר שקשה לבדוק אם מישהו היה נאצי או לא. אבל דוקא בשעה שהופיע אחד הסרטים הראשונים - "אשתי ואני" - שם הופיעו השחקנים אטילה הרביגר ופאולה וסלי, הופיעו ב"ג'רוסלם פוסט" שני מכתבים, מהם אחד של אדם שבעצמו השתתף בתור חייל בצבא הכיבוש הבריטי באוסטריה, באיסור הופעתם של שני אלה גם על הבימה וגם בסרטים, כיוון שהיו נאצים. את תאריך המכתב ההוא הבאתי בשעתו בכנסת, אותו אדם פנה במכתבים למועצה לביקורת סרטים ולא קיבל תשובה. אמנם הסרט הזה הושהה, אבל לאחר כמה חדשים, ולאחר דיון בכנסת, באה הודעה מטעם המועצה לביקורת סרטים שקבעה שאמנם הוברר שהרביגר היה נאצי וסרטים נוספים שלא לא יופיעו, אבל אותם סרטים שבהם הוא מופיע ושכבר הגיעו - לא ייאסרו, בגלל רחמנות על היהודים שהביאו אותם. למה לא שמו לב מיד למכתבים הראשונים בענין זה, ומדוע פאולה וסלי עדיין כשרים בעיני המועצה לביקורת סרטים?

ושאלה שניה: האם אין המועצה חושבת שבמושב הזה של "נאציות" אפשר להשתמש בהרחבה, לחוסר ולא לקולא? למשל: אם באים סרטים לפיו ספריו של גררד האופטמן - אמנם לפי מחזות מהתקופה הפרי-נאצית - האם אין עילה למועצה לאסור זאת לאור העובדה שהוא היה נאצי? אם יש הוראה שאסור שמישהו שהיה קשור בנאצים יופיע בסרט בארץ בתפקיד כלשהו - מדוע אי נכנס משתמשים בעילה זו? וסרט לפי מחזה של גררד האופטמן מופיע בימים אלה בירושלים.

היור' ש. פרסיץ:

הייתי מבקשת מכל הרשויות כאן לשלוח לנו את המטרות וההנחיות המוגדרות שלפיהן הן פועלות בעניני סרטים, אמנים, יבוא ספרים וכו'.

ש. מיקרוביץ:

אשר לסרט הגרמני: - ביסודה החלטת הממשלה, לדעתי, נכונה. אבל אני חושב שכל הדוגמאות שהובאו לכאן מראות שהמועצה אינה מקיימת את החלטת הממשלה, למרות שטוענים שהיא מחמירה.

ולגבי הספרים העבריים: - אני מציע שוועדת החינוך והתרבות של הכנסת תמליץ בפני הממשלה שתחקור את השאלה בכיוון כיצד להקל על הוצאת הספרים העבריים בארץ, כיצד להבטיח תנאים יותר טובים לספרים העבריים בארץ. כבר דיברנו על השאלה מה מפריע לדבר ומה צריך לעשות כדי לאפשר הוצאת הספרים והרחבת ההפצה של הספר העברי. כי גם בתנאים הנתונים כיום יש צורך ליצור תנאים יותר טובים להפצת הספר העברי.

שר החינוך, בתשובה להצעה לסדר-היום בכנסת, הציע בעצמו שתוקם ועדת-משנה של מומחים לבדיקת הרמה האמנותית של הלקות המוזמנות. אני מציע שבאמת תקום ועדה כזאת. אין זו שאלה של צנזורה, אלא של בדיקה מראש של הרמה.

מה חושבת הוועדה הבין-משרדית לעשות כדי להעמיד חלק מההכנסות של הלקות הזרות הבאות הנה לרשות קרן מיוחדת לעידוד האמנות הישראלית?

ד. צברי: מה היא הפוליטיקה של הבאת ספרים מחו"ל? הרי היתה שיטה מסוימת, ואני רוצה לדעת מהי השיטה ומה היא הגישה עכשיו. הוא הדין בנוגע לתקליטים.

הי"ר ש. פרסיץ: בישיבה הבאה נשמע על כך.

י. סמילנסקי: האם הוועדה הבין-משרדית אינה סבורה שכל המנגנון המטפל בדברים אלה מסורבל ומפוזר מדי, ואולי היה בריא יותר שכל אותה שאלה הנדונה עכשיו כאן מקומה יהיה במשרד אחד - לדעת משרד החינוך והתרבות - אם כן, כמובן, בטעמים השונים של משרדים אחרים?

ח. מגורי-כהן: מהו היחס של מדינות אחרות לגבי מסים בנוגע ללהקות שלנו הנוסעות לחו"ל?

ח. יהודה: כפי שהוסבר פה, מידת הפצת הספר הזר מוגזמת בארצנו. ואילו אני עצמי בתקלתי בתופעה הפוכה. כשהזמנתי ספרי מדע מחו"ל - שנים מארה"ב ושלווה מצרפת - לפי דרישת האוניברסיטה - אר"י עד היום לא קיבלתי את הספרים, בטענה שהאוצר מעכב את יבוא הספרים האלה, זה למעלה משנה.

הי"ר ש. פרסיץ: אני מציעה לשואל לפנות בענין זה ישירות למשרד החינוך ולברר זאת שם.

י. רפאל: האם בין כל הלהקות שהובאו לארץ היה גם מקרה שבאה להקה ערבית ממקום כלשהו?

ד. צברי: האם יש קשר בין ארגון האמנים בארץ לבין אלה האחראים להבאת אמנים מחו"ל?

מר הירשברג: בנוגע לפיצול הבין-משרדי, אני רוצה להסביר שהפיצול הזה איננו נורא כפי שנראה. כי הפונקציות של כל משרד ביבוא סרטים מוגדרות לפי הפונקציות של אותו משרד בענינים אחרים. למשל: במשרד המסחר והתעשייה לא יכולה להיות מועצה לביקורת סרטים, ואילו משרד החינוך והתרבות אינו יכול לספל בענין יבוא וכו', ואילו בחשבון הרשום מספל האוצר. מהבחינה החינוכית של משרד החינוך מעניין רק התוכן, אישור ההצגה או לא. זוהי החלוקה בין המשרדים. אינו היינו מעבירים למשרד המסחר את עניני החינוך - היה זה אבסורד, וייתכן מצד שני שבמשרד החינוך אין מנגנון שיוכל לספל בצד הפיננסי של היבוא.

ובענין האריזה של סרט גרמני שהובא כאילו מאוסטריה: - הוסבר כאן קו-פרודוקציה מותרת בהבאה. כלומר: בסרט כזה השחקנים, הבמאים, הצלמים וכו' הם אוסטריים - וזוהי הרי למעשה ההוצאה הגדולה ביותר ביצור סרט. ייתכן שהשותפות הגרמנית מתבטאת בכך שבאופן חטימי יצרו את חומר-הגלם בגרמניה. זהו פירושה של קו-פרודוקציה. כלומר: זה לא חייב להיות זיוף, כי ייתכן שהשותפות הגרמנית היתה בהדפסת ההעתקים במעבדה, ולכן כתוב באריזה שזה בא מגרמניה.

בענין הספרים נשלח לכם תשובות בכתב.

מר קמחי: לשאלה של ח"כ מיקוניס בדבר הקמת קרן מיוחדת שיפרשו אליה כספים מהכנסות ממסי השעשועים, והועדה לתמיכה באמנות המקומית: - אינני רשאי לחוות דעה על עצם הרעיון של מתן תמיכה לאמנות המקומית יותר ממה שהיא מקבלת כיום. אשר לשיטה - אני מרשה לעצמי לומר: אין האוצר בארץ, כמו גם ברוב המדינות האחרות, גורס הצמדה כלשהי של הכנסה מסוימת להוצאה מסוימת. גם אם תתקבל החלטה שיש צורך להגביר את העזרה - האפיק לא יהיה ע"י קשר בין הכנסה והוצאה מסוימת, אלא באפיקים הרגילים של התקציב, מתוך ההכנסה הכללית של קופת הקדינה.

מר ישראל: אמנם נפוצה שמועה שיש לפעמים שינוי בהרכב הלהקות. אנו בודקים זאת. בנוגע ל"פלטוס" לא היה שינוי בהרכב. בנוגע ללהקה הברזילאית לא בדקנו, כי היא הומלצה ע"י הצירות של ברזיל, והושמעו הרבה דברים חמים על הרכבה ויכולתה המקצועית. גם אם יש שינוי בהרכב האמנים מדרגה שניה, אינני חושב שזה משפיע הרבה על ההופעה. ה"כוכבים" של הלהקה לא הוחלפו.

מר ישראל:

לשאלה אם יש אפשרות לבחור להקות ורפרטוארים יש אפשרות, ואנו עושים זאת באמצעות משרד החוץ. אנו מבקרים מה אפשר לעשות, ומתייעצים גם עם הציריות שלנו בארצות שונות.

ח"כ רפאל שאל על ההרכב המלא של הוועדה. משרד החוץ משתתפים יהודה יערי וגב' שפירא; משרד הפנים - מר גרינשפון; מהאוצר, אגף מטבע חוץ - מר יקותיאל; מהחברה לתיירות - מר פרופס; מחוג האמנים - מר ח. תורן ומר י. טל; וכן מר שור מהאיגוד המקצועי. מר שוורץ יושב כמסקיף מטעם אגף המכס והבלו כיועץ לענייני מס בולים; ומשרד החינוך משתתפים מר ארדון, מר ברונשטיין ומר גולן שהוא המזכיר, ואנוכי.

האם קיבלנו הצעה של להקה ערבית? - לא קיבלנו, ואינני יודע מאיזו ארץ אפשר להביא להקה כזאת. אין גם נסיון של ארגון של דוברי ערבית בתוך הארץ.

ר. צברי: יש ארגון כזו, וכבר פציתי לשר בענין זה.

מר ישראל: "מסכות" היא להקת-חובבים שקיבלה מאתנו פטור מס.

בנוגע לטיב הלהקה, אנו מחויבים דעה בהרבה מקרים.

אני מצטרף לדעתו של מר קמחי, אם כי היינו שמחים מאד אילו היינו מקבלים סכום כסף לעידוד מפעלי אמנות מהכנסה זו. אבל זהו הקו המקובל, דומני, בכל הארצות שאנו עומדים אתן בקשר.

להצעתו של ח"כ סמילנסקי בדבר ריכוז הסמכויות: - דבר זה נמצא בשלב של דיון בתוך הוועדה. כדאי היה לבדוק ענין זה מבחינה מינהלית. ייתכן שיש דברים שניתן לתקן בשטח זה.

ח"כ מגורי-כהן שאל על הופעות אמנים שלנו בחו"ל. המצב שונה בכל ארץ. יש בידינו התקנות של הרבה ארצות, כיצד הן מקבלות אמנים שלנו, ואנו מחזירים להן מידה כנגדומידה. יש אמנים המקבלים שחרור ויש אמנים שאינם מקבלים שחרור. יש אמנים המחייבים את האמרגן בחו"ל לשלם שכר יותר גבוה משהתנה אתו האמן שלנו. באנגליה, למשל, כל אמן מחו"ל צריך לשלם לו לפי הרמה המקובלת באנגליה. זוהי תוצאה של דרישת האיגוד המקצועי, כדי שלא תהיה התחרות זולה. נדמה לי שהאמנים שלנו בחו"ל זוכים ליחס חם, לפעמים גם לפנים משורת הדין, בהרבה ארצות.

גם לפני שצירפנו את מר שור לוועדה נהגנו להעביר כל בקשה של אמרגן לאיגוד המקצועי. אנו עובדים תוך שיתוף מלא עם האיגוד המקצועי. בדרך-כלל לא היתה התנגדות של האיגוד המקצועי להבאת אמנים. והסיבה היא שכל להקה שבאה הנה מעסיקה הרבה עובדי במה ומוסיקאים. היו מקרים שאי-אפשר היה להרכיב תזמורת קטנה בת 4-6 אנשים כיוון שכל האנשים הועסקו ע"י אמנים מחו"ל. האיגוד המקצועי עומד אפוא בדרך-כלל על צידנו בתן האישורים ללהקות זרות.

מר סליון: לשאלה כיצד יכולה המועצה לפעול למרות החלטת הממשלה בקשר לסרטים בשפה הגרמנית: -

הדגשתי שלמרות החלטת הממשלה יכולנו לוטר שאנו בדעה אחרת. מבחינת החוק היבש היינו בסדר, ואיש לא יכול לכפות עלינו - פרט לבי"ד או לכנסת. אבל אנו בדעה שאיננו יכולים לחיות בחלל ריק, ובעניינים אלה עלולות להתעורר בעיות ממדרגה ראשונה. אנו רוצים אפוא לקבל הכוונת הממשלה. אני חוזר וקובע שהמועצה היתה שמחה אילו החלטה זו לא היתה. אני אומר זאת בשם 90% מחברי המועצה, שמספרם כיום מגיע ל-17.

ענין הקו-פרודוקציה גורם לנו צרות ומבוכה בלתי-רגילות. איש לא יכול להגדיר בדיוק מה זה קו-פרודוקציה. אתם רואים רק סרטים שנתנו להם היתר, ולא את אלה שאנו דוחים. היינו מבקשים מאד להסיר את הסעיף הזה עם גרמניה בכלל, ולומר שסרטים העשויים בשותפות עם גרמניה לא יוצגו כעת בארץ, כי איננו יכולים בשום פנים לאמת, לזהות או לבדוק את מידת הקו-פרודוקציה. אבל כל עוד הסעיף הזה מחייב פחות או

מר מליון:

יותר את המועצה - אנו נוהגים אמנם בחומרה, אבל בכל זאת יש סרטים שהם בקו-פרודוקציה עם גרמניה, ונבדקים. אנו דורשים בענין זה תעודות גם מהצירות הזרות הנוגעות בדבר בישראל, למשל: איטליה, ואנו מקשים מאד בענין זה, עד כמה שאנו יכולים. אינני יכול להביא הוכחה לכך, אבל אין לי ספק שיש כמה דברים שמביאים ואני חייב לקבל אותם. אילו יכולנו ללכת לאיטליה עצמה ולבדוק זאת - היינו רואים שמידת הקו-פרודוקציה מפורקת, אף אינני יודע מה עוד לעשות אם לא לקבל את האישור של הצירות האיטלקית.

אשר לסרט "כפירי אריות" - קיימנו סימפוזיון. אלין הוזמנו גם חברי ועדת החינוך. עד כמה שידוע לי לא הופיע אף חבר אחד, ואני מצטער על כך מאד. בסרט זה מופיע קצין נאצי שכאילו לא ידע על הנעשה. אך מופיעים שם הרבה קצינים נאציים כפי שאנו מכירים אותם. אך החשוב שם הוא הדמות היהודית, גיבור למש, המופיע שם בצבא האמריקאי. במצרים נאסר הפרט משום שהיה יותר מדי פרו-יהודי, וגם בגרמניה היתה סביבו סערה כיוון שהוא יותר מדי אנטי-גרמני. השיקול שלנו היה אפוא שלא יהיה נכון לפסול סרט ששם מופיע דוקא היהודי באור כל-כך חיובי. היו אמנם שיקולים בעד ונגד, אבל הרוב הכריע בעד התרתו.

לשאלה של ח'כ רפאל: - עד כמה שידוע לי,

סרטים מסוג זה אינם מובאים במישרין מגרמניה, אלא הם באים מהאמצעות של הקו-פרודוקציה, או שקונים אותם באמצעות הסוכנים. אינני יודע מה חסי המסחר היום עם גרמניה, אבל הסרטים של קו-פרודוקציה עם גרמניה אינם מובאים ישירות משם.

ולשאלה של ח'כ שופמן: - לפעמים אנו יודעים

על נאציות של אדם רק לאחר שנתנו את ההיתר. ההודעה בעתון שהזכיר ח'כ שופמן הופיעה כשהסרט כבר הוצג בתל-אביב. סיד התקשרנו עם משרד החוץ, ונוכל להזכיר את התאריכים. משרד החוץ פנה לוינה, ומשם נתקבלה תשובה רק כעבור חדשים, ובה נאמר שאינם יכולים לתת תשובה מוסמכת, והפנו אותנו לשופט לם. הוא אמר שהרביגר, לפי ההוכחות שבידיו, לא היה מעורב בנאציזם, ואף הביא הוכחה שכאילו עזר ליהודים. לא הספקנו בזה, ופנינו שוב למשרד החוץ, וכעבור חדשים-שלושה נתקבלה תשובה מוינה שאטילה הרביגר הועמד בווינה בפני ביד לונאציפיקציה, וזוכה. אשתו פאולה וסלי לא היתה מעולם נאצית, אלא אפילו הבריחה יהודים. לצו אין אמצעים אחרים של בדיקה, ואני חייב לקבל את התשובות של אנשים מוסמכים.

לגבי הסרטים שבשגרה נתנו להם היתרים,

אמרנו: בגמור עם אלה - ולא יותר.

אשר לגררד האופטמן: - היה דיון במועצה

ביחס אליו, וכל החברים היו בדעה שבענין סופר, אלא אם כן באמת כתב משהו אנטי-יהודי, נאצי וכו' - לא לעשות עליו צנזורה. זוהי דעת המועצה.

את הגדרת המטרות וכו' אשלח אליכם; לפי

בקשת היו"ר.

ולהערתו של ח'כ סקוניס: בדבר קיום החלטות

הממשלה: - אני מוכן לתת את הדין בכל עת על כל סרט שנבדק היטב, ובלי אישורים אנו לא נותנים רשות להציג.

בדבר דיכוז הסמכויות: - שר הפנים פנה בהצעה

לשרים הנוגעים בדבר, שיהיה - אם לא ריכוז סמכויות - לפחות תיאום, שיהיה מסוד מתאם. מספד שרים נתקבלה תשובה שלילית.

היו"ר ש. פרמיץ:

בשבוע הבא לא נוכל להמשיך בנושא זה. ביום

ג' הבא נקיים ישיבה משותפת של ועדת החינוך עם ועדת השירותים הציבוריים בענין העבריינים. קודם-כל נשמע את הנוגעים בדבר, ואח"כ נקיים סיור משותף.

ליום ד' הבא נקבע סיור ב"בצלאל". הייתי

מבקשת לקבל בענין זה את חוות דעתם של חברי הוועדה אם לקיים את הסיור באותו יום, או לקיים את הדיון בסקר של משרד החינוך.